

Hanke VM099:00/2023

Lausunto koskien hallituksen esityksen luonnosta alempien arvonlisäkantojen nostamisesta

Suomen Kustannusyhdistys kiittää tilaisuudesta lausua asiasta ja toteaa siitä seuraavaa.

Pääviestit:

- Suomen Kustannusyhdistys vastustaa kirjojen arvonlisäveron korottamista. Harvan veronkiristyksen kohdalla kokonaishyödyt valtiolle jäävät yhtä heikoiksi, sillä kirjojen verottaminen osuus maamme tärkeimpään luonnonvaraan, oppineeseen ja sivistyneeseen kansaan.
- Hyvä lukutaito ja luetun ymmärtäminen ovat oppimisen perusta, ja nämä taidot kehittyvät lukemalla. Juuri nyt olisikin tärkeää löytää uusia keinoja kannustaa ihmisiä lukemaan, oppimaan ja sivistämään itseään. Hallitusohjelmassa sitoudutaan vahvistamaan lasten ja nuorten lukutaitoa. Kirjojen verotuksen kiristäminen on tämän tavoitteen vastainen toimi.
- Arvonlisäverojen korottaminen heikentää kuluttajan ennestään heikkoa ostovoimaa, ja hidastaa Suomen elpymistä taantumasta.

Taloukasvun ja lukemisen kytkös on vahva

Suomen kansantalouden näkökulmasta näinä hetkinä kriittisintä on löytää eväät ripeämpään taloukasvuun. Talouden tasapainottaminen on myös tärkeää, mutta pidemmällä aikavälillä kasvun merkitys korostuu. Kaikki oppiminen niin matematiikassa, luonnonteissä kuin humanistisissakin aineissa alkaa hyvästä lukutaidosta. PISA-tulosten heikkenemisen katkaiseminen on merkittävä kansantaloudellinen kysymys.

Talouden kasvun eväät löytyvät Suomessa tuottavuuden parantamisesta, joka perustuu pitkälti uusiin innovaatioihin ja osaamisen kehittämiseen. Hyvä lukutaito ja luetun ymmärtäminen ovat oppimisen perusta, ja nämä taidot kehittyvät lukemalla. Juuri nyt olisikin tärkeää löytää uusia keinoja kannustaa ihmisiä lukemaan, oppimaan ja sivistämään itseään. Lukemista ei edistetä verottamalla sitä enemmän.

Alennettujen arvonlisäverokantojen merkitys

Esitysluonnoksessa kohdassa 4.1. todetaan ettei ”alennettuja arvonlisäverokantoja ei yleisesti pidetä tehokkaana keinona niille asetettujen yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi.” Tämä ideologinen lausunto on väkevässä ristiriidassa sen kanssa, että esitysluonnoksen alussa laajalti esitellään EU:n ja kotimaan alempien verokantojen taustoja ja uudistuksia. Lisäksi esitellään uusi hygienia tuotteiden alennettu verokanta. Näyttää ilmeiseltä, että alennettujen verokantojen merkitykseen kuitenkin enemmistö uskoo.

Alennettuja arvonlisäverokantoja kritisoidaan usein tehottomina, koska tutkimusten mukaan hyöty niistä kohdentuu yrityksille eikä mene täysimääräisesti kuluttajahintoihin. Tällöin kuitenkin myös suuri osa veronkiristyksistä kohdistuu yritysten maksettavaksi. Kirjojen tapauksessa alemman verokannan tuki tarkoittaa mahdollisuutta kustantaa edelleen laadukasta kotimaista kirjallisuutta ja oppimateriaaleja, kulttuurimme tukijalkaa ja monille pienille kirjakaupoille mahdollisuutta pysyä hengissä. Yritystoiminnan tukeminen taloudellisesti vaativina aikoina ei suinkaan välttämättä ole tehotonta.

Haastavassa taloudellisessa tilanteessa kuluttaja joutuu karsimaan erityisesti muista kuin välttämättömyysmenoista. Tällöin menoja karsitaan esimerkiksi kulttuurista ja viihteestä, kuten suomalaisesta kirjallisuudesta. Kulttuurin arvonlisäveron korottaminen kuluttajien ostovoiman ollessa ennestään heikoissa kantimissa on erittäin ongelmallista koko kirja-alan tulevaisuuden kannalta.

Arvonlisäveron korottaminen nostaa kirja-alan yritysten kuluja ja heikentää niiden kannattavuutta. Tämä heikentää niiden kykyä ylläpitää laajaa ja monipuolista valikoimaa kotimaista kirjallisuutta. Vero iskee siis suoraan suomalaisen kulttuurin ytimeen.

Tuottojen arviointi

Valtionvarainministeriön verokartoituksen mukaan yhden prosenttiyksikön korotus kirjojen ja oppimateriaalien arvonlisäveroon vastaa 4 miljoonaa euroa. Neljän prosenttiyksikön korotus vastaisi siis 16 miljoonaa euroa.

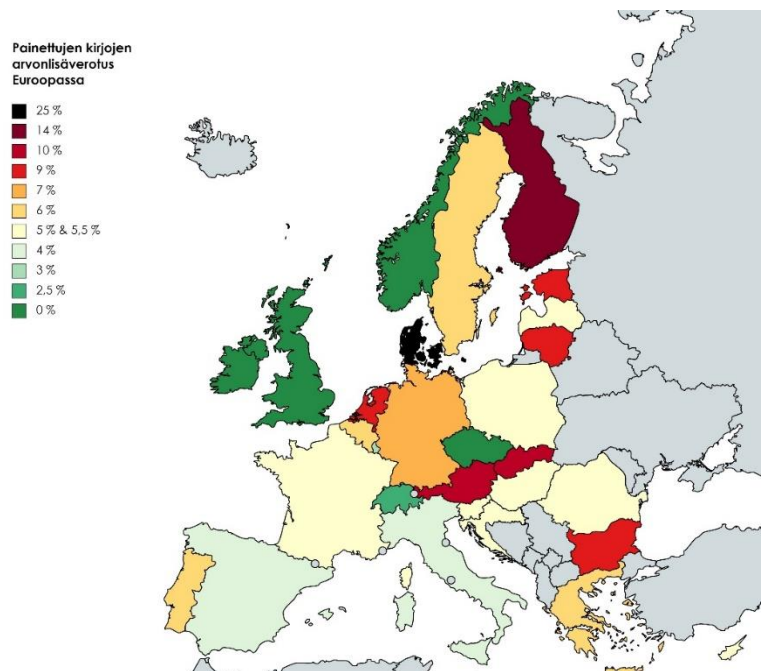
Oppimateriaalit muodostavat arvoltaan 44 % Suomen Kustannusyhdistyksen tilastoimasta kirjamyynnistä (2022). Näistä oppimateriaaleista yli 90 % koostuu perus- ja toiselle asteelle tehdyistä julkisista hankinnoista. Kustannusyhdistyksen tilastojen perusteella julkiset hankinnat muodostavat siis jopa lähes 40 % vuosittaisesta kokonaiskirjamyynnistä. Lisäksi esimerkiksi kirjastot tekevät julkisia kirjahankintoja - yli 25 miljoonalla vuonna 2023. Merkittävä osa kaikesta kirjamyynnistä koostuu siis julkisista hankinnoista. Näin ollen veronkorotuksilla julkinen valta verottaa myös itseään eikä ainoastaan hyödy veronkorotuksista.

Kun arvioidaan (4.2.1) veronkorotuksesta saatuja tuottoja olisi selkeämpää samassa yhteydessä käsitellä tehtävien muutosten työllisyysvaikutukset (nyt kohdassa 4.2.8) koska niillä on suuri merkitys taloudellisia kokonaisvaikutuksia harkittaessa. Olisi hyvä antaa jonkinlaiset arviot millainen kustannus 300 lisätyötöntä Suomen taloudelle on. Mikäli lasketaan valtioneuvoston kanslian julkaisun ”Työttömyyden laajat kustannukset yhteiskunnalle” (<https://tietokayttoon.fi/julkaisut/raportti?pubid=URN:ISBN:978-952-287-645-4>) arvion mukaisesti, jossa yksi työtön vastaa 12.000 euron nettomenetystä valtiolle tulee 300 työttömästä 3,6 miljoonan euron vuosittainen lisälasku valtiolle.

Suomesta Euroopan toiseksi eniten lukemista ja oppimista verottava maa

Mikäli veronkorotus 10 %:sta 14 %:iin toteutetaan, vain Tanska, jossa on alennettu verokanta ainoastaan sanomalehdille, verottaa kirjoja ja oppimateriaaleja ankarammin. Vuonna 2022 EU antoi mahdollisuuden laskea kirjojen ALV:n nolnaan. EU-parlamentti suosittelee jäsenmaille kirjan arvonlisäveron laskemista nolnaan tietotalouden, lukutaidon ja lukemisen elinikäisten hyötyjen edistämiseksi.

(European Parliament 14.9.2023: [The future of the European book sector](#))

Kuvan tietojen lähteet: EIBF, tiedot päivitetty marraskuussa 2023

Vaikutukset hyvinvointiin

Lukemisella on todettu olevan hyvinvointia lisäävä vaikutus. Opetushallituksen laajalla yhteistyöllä laatima Kansallinen lukutaitostrategia 2030 korostaa monimuotoisen kielellisen ja kulttuurisen ympäristön sekä vahvan monilukutaidon roolia hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden rakentajana. Korotus heikentää erityisesti sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien henkilöiden ja perheiden mahdollisuutta harrastaa lukemista. Tämä lisää entisestään lukutaidon ja hyvinvoinnin polarisoitumiskehitystä. Kirjojen verojen korotuksella on siten ilmeinen kielteinen vaikutus kansalaisten ja kansakunnan hyvinvointiin.

Sakari Laiho
johtaja
Suomen Kustannusyhdistys